

לפרשת ויצא – תשע"ב

כוחה של מצווה

אלעד לקס

בתחילת פרשתנו מסופר על כך שיעקב יוצא מבאר שבע והולך למצוא אישה בחרן: "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה". רש"י שואל, מדוע כתוב "ויצא" ולא כתוב "וילך"? ומסביר רש"י, התורה באה ללמד אותנו שיציאת צדיק ממקום מסוים עושה רושם, "שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה". כשיש צדיק בעיר והוא עוזב את המקום, תושבי המקום מרגישים בעזיבתו - אין להם מי שידריך אותם ויהווה בשבילם דמות רוחנית, כשצדיק נמצא במקום הוא גם מגן על אנשי העיר וגם את זה מפסידים כשהצדיק עוזב את העיר.

יש עוד מקומות בתורה בהם מסופר על צדיקים שעוזבים את מקומם, ומדוע למשל אצל אברהם ויצחק לא נכתבה לשון יציאה?

הכלי יקר מביא מספר תשובות לשאלה זו, אחת מהן היא שדוקא יציאתו של יעקב עשתה רושם, כי אברהם ויצחק הלכו עם כל בני ביתם ולא נשאר במקום אף צדיק ולכן לא היתה השפעה גדולה כל כך כשהם יצאו, כי לרשעים ממש לא מפריע שהצדיקים עוזבים את העיר, להיפך - הם שמחים שכבר אין מי ש"יפריע" להם במעשיהם הרעים. אבל כשיעקב יצא מבאר שבע, נשארו שם יצחק ורבקה ולהם מאוד הפריע שיעקב עזב והם הרגישו בחסרונו.

תשובה נוספת (והפוכה) שמביא הכלי יקר היא, שאמנם כשאברהם ויצחק יצאו ממקומות שהיו בהם גם הם עשו רושם וחסרונם הורגש, אבל לגבי יציאת יעקב היינו יכולים לחשוב שהיציאה הזו לא השאירה רושם ולא פגעה באנשי העיר, ולכן מדגישה התורה וכותבת לשון יציאה ללמדנו שגם במקרה זה יציאת הצדיק עשתה רושם. למרות שיצחק ורבקה נשארו בעיר, בכל זאת יציאתו של יעקב עשתה רושם, משום שאינה דומה זכותו של צדיק אחד לזכותם של שני צדיקים.

אמנם אנחנו לא במדרגתו של יעקב אבינו, אבל עדין אנחנו יכולים ללמוד מההדגשה של התורה על ההשפעה של חיי תורה ומצוות. אדם שמקיים מצוה לא תמיד יודע מה היא השפעתה ועד כמה היא תורמת לעצמו ולסביבתו, ומאידך, כשאדם עובר עבירה אפילו קטנה יש לכך השפעה הרסנית. מעין זה ניתן לראות בדברי הרמב"ם בהלכות תשובה: "צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו זכאי וחציו חייב. וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב. חטא חטא אחד, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה וגרם לו השחתה. עשה מצוה אחת, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה".